

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ Г.С. СКОВОРОДИ
КАФЕДРА СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ І СОЦІАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ**

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ДОСЛІДЖЕНЬ
У ГАЛУЗІ СОЦІАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ І СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ**

**МАТЕРІАЛИ МІЖВУЗІВСЬКОЇ ДИСТАНЦІЙНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ**

19 ТРАВНЯ 2021 РОКУ

ХАРКІВ – 2021

УДК 37.013.42
ББК 74.60
А 43

За редакцією
доктора педагогічних наук, професора,
завідувача кафедри соціальної роботи і соціальної педагогіки
Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди
Васильєвої Марини Петрівни

Актуальні проблеми досліджень у галузі соціальної педагогіки і соціальної роботи: матеріали міжвузівської дистанційної науково-практичної конференції здобувачів вищої освіти (19 травня 2021 року); за ред. М.П. Васильєвої. Харків: ХНПУ імені Г.С. Сковороди, 2021. 78 с.

Затверджено редакційно-видавничою радою Харківського національного педагогічного університету імені Г.С.Сковороди (протокол № 5 від 11 травня 2021 р.).

© Харківський національний педагогічний
університет імені Г.С. Сковороди, 2021.
© Кафедра соціальної роботи і соціальної
педагогіки, 2021.
© Васильєва М.П., 2021.

**Якимович Д. СОЦІАЛЬНЕ ВИХОВАННЯ ПІДЛІТКІВ ЗАСОБАМИ
ТЕАТРАЛЬНОГО МИСТЕЦТВА В ЦЕНТРАХ СОЦІАЛЬНО-
ПСИХОЛОГІЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ ДІТЕЙ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ.....74**

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ.....76

СОЦІАЛЬНЕ ВИХОВАННЯ ПІДЛІТКІВ ЗАСОБАМИ ТЕАТРАЛЬНОГО МИСТЕЦТВА В ЦЕНТРАХ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ ДІТЕЙ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ

Дмитро Якимович

Науковий керівник – кандидат педагогічних наук, доцент І. О. Шеплякова

На сучасному етапі розвитку українського суспільства наявною є тенденція до зростання кількості дітей, зокрема підліткового віку, які через різноманітні несприятливі чинники (девальвація моральних цінностей, виховна пасивність багатьох сімей та невиконання батьками своїх обов'язків, поширення наркоманії, деморалізуючий вплив засобів масової інформації тощо) потребують соціально-психологічної реабілітації і стають вихованцями відповідних центрів. Тому актуалізованою є проблема забезпечення в центрах соціально-психологічної реабілітації дітей цілеспрямованого, систематичного соціально-виховного впливу на вихованців, зокрема підліткового віку, задля формування соціально здорової особистості.

При цьому дієвим засобом соціально-виховного впливу на людину протягом життя є мистецтво, зокрема театральне, ефективне використання якого в процесі соціального виховання підростаючого покоління (у тому числі підлітків – вихованців центрів соціально-психологічної реабілітації дітей) здатне активізувати соціальний розвиток дітей з метою підвищення рівня їхньої соціальності, формування необхідних особистісних характеристик. Адже театральне мистецтво має унікальні можливості впливу на свідомість і почуття підлітків, сприяння їхньому етичному, естетичному вихованню, збагаченню внутрішнього світу, духовному зростанню, розкриттю та розвитку задатків, творчих здібностей, обдаровань.

На основі проведеного аналізу наукових джерел встановлено, що теоретичні питання соціалізації дітей підліткового віку досліджували О. Безпалько, Р. Вайнола, М. Галагузова, А. Макаренко, Л. Мішик, С. Харченко та ін.; соціального виховання – В. Бочарова, Н. Бурая, А. Капська, І. Зверєва, А. Мудрик, О. Рассказова, А. Рижанова та ін. Теоретико-методичні основи діяльності центрів соціально-психологічної реабілітації дітей розкрито в студіях О. Караман, С. Коношенка, С. Пальчевського, А. Полянничко, М. Сосюри та ін. Мистецтво як засіб соціального виховання репрезентовано в наукових розвідках І. Бега, О. Олексюк, О. Отич, Н. Максимовської, О. Мальцевої, Ю. Лисенко, О. Хендрик та інших учених; театральне мистецтво – у дослідженнях М. Дергач, Л. Некрасова.

Аналіз розробленості проблематики дослідження в літературі показав, що на сьогодні вже накопичено значний теоретичний і емпіричний матеріал з проблеми соціалізації підлітків у центрах соціально-психологічної реабілітації дітей. Водночас технологія соціального виховання підлітків у зазначених соціальних інституціях не отримала достатнього висвітлення в соціально-

педагогічній літературі, а також недостатньо використаними в процесі соціально-виховної роботи центрів соціально-психологічної реабілітації дітей залишаються можливості засобів театрального мистецтва, бракує теоретико-методичних розробок.

При цьому встановлено, що *соціальне виховання* (за визначенням Н. Бурої) – це «педагогічно орієнтована та доцільна система сприяння особистості в оптимальній реалізації здібностей та можливостей на всіх вікових етапах розвитку людини, в різних сферах мікросередовища особистості з використанням потенціалу всіх суб'єктів виховного процесу» [1, с. 18]. Результатом соціального виховання особистості є певний рівень *соціальності*, що представлена «ієрархією соціальних цінностей, якостей, просоціальною поведінкою» (А. Рижанова) [3, с. 98].

Проведений аналіз наукової концепції О. Рассказової [2] дозволив визначити «*соціальне виховання підлітків у центрах соціально-психологічної реабілітації*» як процес їхньої спрямованої, закономірної позитивної зміни, вдосконалення соціально значущих якостей, засвоєння соціальних емоційних реакцій; напрацювання різних форм самовиявлення в різних видах соціальної поведінки, звичних реакцій у певних соціальних діях, усвідомлення себе суб'єктом власної діяльності.

З'ясовано, що *театральне мистецтво* є дієвим інструментом соціально-виховного впливу на людину протягом життя, ефективне використання засобів якого в процесі соціального виховання підлітків у центрах соціально-психологічної реабілітації дітей здатне активізувати соціальний розвиток дітей з метою підвищення рівня їхньої соціальності.

Тому необхідним вбачається розробка, теоретичне обґрунтування і експериментальна перевірка технології соціального виховання підлітків засобами театрального мистецтва в центрах соціально-психологічної реабілітації дітей, що в подальшому може бути використана соціальним педагогом зазначеної інституції в практичній соціально-педагогічній роботі з метою підвищення рівня соціальності вихованців підліткового віку.

Список використаних джерел:

1. Бурая Н. П. Соціальна робота: навч. посіб. Харьков: Ун-т внутрішніх справ, 1996. 104 с.
2. Рассказова О. І. Теорія та практика розвитку соціальності учнів в умовах інклюзивної освіти: дис. .... докт. пед. наук: 13.00.05 / Луган. нац. пед. ун-т ім. Т. Шевченка. Луганськ, 2014. 520 с.
3. Рижанова А. О. Розвиток соціальності людини як умова формування громадянського суспільства. *Наука і соціальні проблеми суспільства: освіта, культура, духовність*: матеріали V міжнар. наук.-практ. конф., 20-21 трав. 2008 р. / Харк. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. Харків, 2008. Ч. 2. С.98-100.